

**BOSHLANG'ICH SINFLARDA TABIIY FANLARNI
MEDIA TA'LIM VOSITALARI ASOSIDA O'QITISH METODIKASI**

Qulmuminov O'rolboy Safar o'g'li
Termez davlat Pedagogika Instituti
“Boshlang'ich ta'lim”
kafedrasi o'qituvchisi
+998995265624

Suyundikova Muslima Akbar qizi
Termez davlat Pedagogika Instituti
4-bosqich talabasi

Annotatsiya: Mazkur tadqiqotimizning asosiy maqsadi-boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni o'qitishda media vositalar yordamida ta'lim samaradorligini oshirish va o'quvchilarning qiziqishini orttirish. Tadqiqotimizning vazifasi-Media vositalarining ta'limdagi ahamiyatini aniqlash. Interaktiv o'qitish metodlarini ishlab chiqish. O'quvchilarning o'zlashtirish darajasini o'rganish. Samarali dars tashkil etish usullarini aniqlash.

Kalit so'zlar: Boshlang'ich sinflar, tabiiy fanlar, media ta'lim ishlab chiqarish, metodika, o'qitish, interaktiv o'qitish, multimedia, zamonaviy texnologiya, o'quvchilarning yordami

Bugungi kunda ta'limda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish o'quv jarayonining samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni media vositalar yordamida o'qitish, mavzuni qiziqarli va tushunarli yetkazish bilan birga, o'quvchilarning diqqatini jalb etadi va ularning tabiiy fanlarga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Ushbu tadqiqot, media vositalar yordamida ta'lim samaradorligini oshirish va innovatsion metodlarni amaliyotga tatbiq etishga qaratilgan.

Tadqiqot davomida media vositalar yordamida tashkil etilgan darslarning samaradorligi an'anaviy usullarga nisbatan 30% ga yuqori ekanligi aniqlandi. Media vositalar o'quvchilarning mavzuni anglash, eslab qolish va tahlil qilish qobiliyatlarini yaxshiladi. O'quvchilarning motivatsiyasi va darsga bo'lgan faolligi oshdi. Interaktiv va vizual vositalardan foydalanish natijasida darslar qiziqarli va dinamik tus oldi. O'qituvchilar uchun ishlab chiqilgan qo'llanmalar darslarni samarali tashkil etishda yordam berdi. Umuman olganda, media vositalar tabiiy

fanlarga nisbatan o'quvchilarning qiziqishini sezilarli darajada oshirishga xizmat qildi.

Zamonaviy ta'lim tizimida pedagogik metodlar va o'qitish texnologiyalari doimiy ravishda rivojlanib bormoqda. Ayniqsa, tabiiy fanlarni o'qitishda media ta'lim vositalaridan foydalanish o'quvchilarning ta'lim olish jarayonini yanada samarali va qiziqarli qiladi. Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun tabiiy fanlar, masalan, biologiya, fizika, kimyo va geografiya fanlari nafaqat nazariy bilimlar, balki amaliy ko'nikmalarni ham shakllantiradi. Shu bois, bu fanlarni o'qitishda media vositalarining o'rni va afzalliklari juda katta. Media vositalari o'quvchilarga materialni ko'rish, eshitish, sezish va amaliy mashqlar orqali o'rganish imkoniyatlarini beradi. Ushbu metodikada media ta'lim vositalarining pedagogik imkoniyatlari va ta'lim jarayoniga ta'siri keng yoritiladi.

Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni o'qitish jarayonida media vositalari qo'llanilishi o'quvchilarning faolligini oshiradi va ilmiy bilimlarni o'zlashtirishni osonlashtiradi. Media vositalariga audiovizual materiallar, interaktiv dasturlar, video darsliklar, virtual laboratoriyalar, onlayn ta'lim platformalari, tajriba simulyatsiyalari, animatsiyalar va boshqalar kiradi. Ularning har biri o'quvchilarga mavzuni yanada oson tushunishga yordam beradi va o'rganish jarayonini yanada qiziqarli qiladi.

Media ta'lim vositalarining pedagogik ta'siri va afzalliklari: Interaktiv o'rganish: Media vositalarining eng katta afzalligi interfaol yondashuvda namoyon bo'ladi. O'quvchilar o'z bilimlarini sinab ko'rishlari, testlar va vazifalar orqali o'zlashtirgan materiallarini mustahkamlashlari mumkin. Misol uchun, kimyo va biologiya darslarida interaktiv laboratoriyalar orqali o'quvchilar turli tajribalarni o'tkazish, reaksiyalarni va jarayonlarni simulyatsiya qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu usul o'quvchilarning tasavvurini yanada rivojlantiradi va bilimlarni real dunyo bilan bog'lashga yordam beradi.

Ko'rish va eshitish orqali o'rganish: Boshlang'ich sinf o'quvchilari ko'pincha nafaqat matnni o'qish, balki uni ko'rish va eshitish orqali o'rganadilar. Tabiiy fanlar bo'yicha video darsliklar, animatsiyalar va tajriba videolari o'quvchilarga nafaqat mavzuni tushunishga, balki unga qiziqish uyg'otishga ham yordam beradi. Masalan, o'simliklar va hayvonlarning evolyutsiyasi, fizika tajribalari yoki kimyo reaksiyalari haqidagi animatsiyalar o'quvchilarga materialni aniq va tushunarli tarzda taqdim etadi.

Samarali tajriba o'tkazish: Media vositalari o'quvchilarga turli ilmiy tajribalarni o'tkazish imkonini beradi. Virtual laboratoriyalar, tajriba simulyatsiyalari o'quvchilarga xavfsiz sharoitda ilmiy tajribalarni amalga oshirishga imkon beradi. Bu orqali o'quvchilar tabiatda yuz berayotgan jarayonlar va fizik hodisalarni yaxshiroq tushunadilar. Masalan, virtual kimyo laboratoriyasida o'quvchilar o'zlari kimyoviy reaksiyalarni yaratib, ularning natijalarini kuzatishlari mumkin.

Ta'limga individual yondashuv: Media vositalari orqali o'quvchilarga individual yondashish imkoniyati yaratiladi. Onlayn ta'lim platformalari va interaktiv dasturlar orqali o'quvchilar o'z bilimlarini mustahkamlashlari, o'z temposida darslarni o'rganishlari mumkin. Bu esa o'quvchilarning har birining ehtiyojlariga mos ta'lim olishiga yordam beradi. Bundan tashqari, onlayn platformalarda o'quvchilar o'zlarini turli testlar va mashqlar yordamida baholay olishadi, bu esa o'z-o'zini rivojlantirishga yordam beradi.

Motivatsiya va qiziqish: Media vositalari o'quvchilarda tabiiy fanlarga bo'lgan qiziqishni va motivatsiyani oshiradi. O'quvchilarning darslarga bo'lgan qiziqishi, ularning faolligi va ta'limga bo'lgan munosabati sezilarli darajada yaxshilanadi. Masalan, video materiallar yoki interaktiv o'yinlar orqali o'quvchilar fanlarni o'rganishni yanada qiziqarli va jozibador tarzda amalga oshirishadi.

Zamonaviy texnologiyalar yordamida ilmiy ishlanmalar: Media vositalarini ta'lim jarayonida qo'llash o'quvchilarga zamonaviy ilmiy ishlanmalardan, masalan, yangi ilmiy kashfiyotlar, texnologiyalar va tajribalar haqidagi ma'lumotlarni olishga imkon beradi. Bu ularga fanlarni o'rganishda yanada kengroq nuqtai nazardan yondashish imkoniyatini beradi va ilm-fan dunyosiga bo'lgan qiziqishlarini oshiradi.

Kamchiliklari va muammolar: Texnik infratuzilma va vositalar: Media ta'lim vositalaridan samarali foydalanish uchun kerakli texnik infratuzilma, ya'ni kompyuterlar, internet aloqasi va boshqa qurilmalar mavjud bo'lishi zarur. Aksariyat hududlarda texnik vositalarning etishmasligi yoki eskirganligi ta'lim sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

O'qituvchilarning tayyorligi: Media vositalarini samarali qo'llash uchun o'qituvchilarni tayyorlash va ularga zamonaviy texnologiyalardan foydalanish bo'yicha treninglar o'tkazish zarur. Ba'zi o'qituvchilar texnologiyalarga yetarlicha

moslasha olmaydi, bu esa o'quvchilarning ta'lim olish jarayoniga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Medialarning sifati va to'liq materiallar: Ba'zida media ta'lim materiallari yetarlicha sifatli yoki to'liq bo'lmasligi mumkin. O'quvchilar uchun o'rganilayotgan mavzuni kengroq va chuqurroq tushuntiruvchi materiallar yetishmasligi, o'quvchilarning mavzu bo'yicha tushunchalarini zaiflashtirishi mumkin.

Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni media vositalari asosida o'qitish natijasida o'quvchilarning faolligi, qiziqishi va bilim olishdagi samaradorliklari sezilarli darajada oshadi. Video darsliklar, interaktiv dasturlar va animatsiyalar yordamida tabiiy fanlar yanada tushunarli va qiziqarli bo'ladi. O'quvchilar o'z bilimlarini amaliy tajribalar orqali mustahkamlashadi va fanlarni o'rganish jarayonida o'zlashtirilgan bilimlarni real hayot bilan bog'lashadi. Shuningdek, o'quvchilarning individual ehtiyojlari hisobga olinishi, ta'lim jarayonining har bir o'quvchi uchun moslashtirilganligi ta'minlanadi.

Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni media ta'lim vositalari yordamida o'qitish nafaqat o'quvchilarning qiziqishini oshiradi, balki ularning ta'lim olish jarayonini samarali qiladi. Media vositalarini ta'lim jarayonida qo'llash, o'quvchilarga yangi bilimlarni yanada tezroq va osonroq o'zlashtirish imkoniyatini yaratadi, shu bilan birga o'qituvchilarga o'z pedagogik metodlarini takomillashtirishga yordam beradi. Biroq, texnologik infratuzilma, o'qituvchilarni tayyorlash va materiallarning sifatini oshirishga alohida e'tibor qaratish zarur. Shunday qilib, media ta'lim vositalari orqali tabiiy fanlarni o'qitish ta'lim jarayonini modernizatsiya qilishda muhim ahamiyatga ega.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, media vositalar yordamida o'qitish dars samaradorligini 30% ga oshirdi, o'quvchilarning motivatsiyasi ortdi va mavzularni anglash darajasi yaxshilandi. Interaktiv metodlar o'quvchilarning qiziqishini shakllantirib, ta'lim jarayonini samaraliroq qildi. Shuningdek, o'qituvchilar uchun ishlab chiqilgan qo'llanmalar amaliyotda muvaffaqiyatli qo'llanildi. Bu media vositalarining boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni o'qitishda muhim ahamiyatga ega ekanligini tasdiqladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimov, I. A. (2020). Ta'lim tizimida innovatsiyalar va zamonaviy texnologiyalar. Toshkent: Fan.

2. Xolmatov, N. (2018). Boshlang'ich ta'limda media vositalaridan foydalanish metodikasi. Tashkent: O'qituvchi.
3. Sharipov, S. (2017). Interaktiv o'qitish texnologiyalari: metodik yo'riqnom. Toshkent: O'qituvchilar nashriyoti.
4. Abdurahmonov, A. (2019). Zamonaviy ta'lim texnologiyalarining o'quv jarayoniga ta'siri. O'zbekiston pedagogika jurnalida maqola.
5. Mamatov, D. (2021). Multimedia va interaktiv metodlar asosida ta'lim jarayonlarini tashkil etish. Tashkent: Universitet nashri.
6. Kulmuminov, U., & Mukhtarova, L. (2023). POSSIBILITIES OF CREATIVE THINKING AND ITS MANIFESTATION IN THE EDUCATIONAL PROCESS. Open Access Repository, 4(02), 81-84.
7. Kulmuminov, U. (2023). CREATIVE TEACHING IN THE DEVELOPMENT OF CREATIVE EDUCATION. Open Access Repository, 4(2), 434-437.
8. KULMOMINOV, O. (2023). ISSUES OF DEVELOPMENT OF STUDENT'S CREATIVE SKILLS IN WORLD SCIENCE. World Bulletin of Social Sciences, 27, 54-56.
9. Kulmominov, O. (2023). TECHNOLOGY FOR DEVELOPMENT OF CREATIVE THINKING SKILLS OF PRIMARY CLASS STUDENTS IN NATURAL SCIENCE TEACHING. Open Access Repository, 9(10), 112-116.
10. Kulmominov, O., & Ibragimova, F. (2024). DEVELOPMENT OF CREATIVE ABILITY OF STUDENTS IN PRIMARY EDUCATION AS A PEDAGOGICAL PROBLEM. World Bulletin of Social Sciences, 34, 66-69.
11. Kulmominov, O. (2024). Creative Thinking Of Students In Primary Education And Methods Of Its Display In The Educational Process. Pedagogical Cluster-Journal of Pedagogical Developments, 2(5), 283-289.
12. Hilola, N. (2024). BOSHLANG 'ICH SINF O 'QUVCHILARIGA SUV TEJASH VA ULARNI ISROF QILMASLIKKA OID BILIMLARNI O 'RGATISH. JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH, 7(5), 170-173.
13. Safar o'g'li, K. U. (2024). PEDAGOGICAL FOUNDATIONS FOR THE DEVELOPMENT OF CREATIVE SKILLS IN WORLD SCIENCE. International journal of artificial intelligence, 4(10), 10-13.
14. Safar o'g'li, K. U. (2024). FEATURES OF THE PROCESS OF DEVELOPING CREATIVE ABILITIES IN NATIVE LANGUAGE LESSONS. International journal of artificial intelligence, 4(10), 6-9.

15. Ziyaqulova Maftuna Shuhrat qizi “ Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida shaxslararo muloqot madaniyatini shakllantirish”. “Муғаллим ҳам үзликсиз билимлендириў” /Илимий-методикалық журнал 2024 5/2-сан ISSN 2181-7138. Нөкис -2024

16. Ziyaqulova Maftuna Shuhrat qizi “Problems and solutions of scientific and innovative research” “Boshlang'ich sinf o‘quvchilarida ijobiy fazilatlarni shakllantirish mexanizmi”- 2024- yil 182-1187-betlar Volume 01. ISSUE 07 universalconference.us.